

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 16 (875)

Субота, 19 красавіка 1952 года

Цана 50 кап.

Вышэй культуру кніжнага гандлю

Новы магутны ўздым нашай сацыялістычнай эканомікі суправаджаецца небылым у гісторыю ростам культуры. У справаздачым дакладзе 18 з'езду партыі таварыш Сталін гаварыў:

«Мы хочам зрабіць усіх рабочых і ўсіх сялян культурнымі і адукаванымі, мы зробім гэта з цягам часу».

Цяпер гэтага задача набліжаецца да свайго поўнага ажыццяўлення. Мільёны савецкіх людзей знаходзяць дасягненні перадавой культуры, убагачаюць свае веды. Кніга трывала ўвайшла ў быт савецкага чалавека, стала яго верным сябрам і назменным спадарожнікам.

Большэвіцкая партыя і Савецкі ўрад нішчына клопатца аб развіцці сацыялістычнай культуры, аб духоўным росце будучай калектывізацыі.

Масавымі тыражамі выходзяць у нашай краіне геніяльныя творы класікаў марксізму-ленінізму, навуковай і тэхнічнай літаратуры, творы рускіх і замежных класікаў, кнігі савецкіх і прагрэсіўных замежных пісьменнікаў.

Шырока адкрыты перад чытачом дзверы тысяч бібліятэк і чыталень. Вялікая сетка кніжных магазінаў і кіёскаў закладана задавоўваць патрабаванні чытача ў гарадах і вёсках.

Новым яркім праўдзённым клопатам нашай партыі і ўрада аб росце культуры з'яўляецца апошня пастанова ЦК ВКП(б) і Савета Міністраў ССРСР аб зніжэнні цён на рад тавараў шырокага ўжытку, у тым ліку аб значным зніжэнні цён на кнігі.

У сувязі з гэтым яшчэ больш узрастае адказнасць работнікаў кніжнага гандлю. Яны павінны ўважліва ставіцца да патрэб чытача, да падбору кніжнага асартыменту, лепш наставіць справу прапаганды кнігі.

Ік і па ўсёй краіне, у нашай рэспубліцы з года ў год навічавецца кнігагандлёвая сетка, палішаюцца ўмовы і метады з'яўляюцца культуры кніжнага гандлю. У мінулым годзе ў адной толькі сістэме Беларускага гандлю адкрылася больш 50 новых гандлёвых кропак. Рад буйных кніжных магазінаў адкрыў у гэтым годзе ў Мінску, Віцебску, Полацку і другіх гарадах.

Вялікую колькасць новых кніжных магазінаў адкрылі і іншыя гандлёвыя арганізацыі.

Выконваючы пастанову ЦК КП(б) «Аб палепшэнні і развіцці кніжнага гандлю ў рэспубліцы», прынятую ў лістападзе 1950 года, гандлёвыя арганізацыі рэспублікі дабіліся надзвычайных вынікаў у справе прапаганды і распаўсюджвання кнігі. Вопыт паказвае, што там, дзе ўважліва вывучаюць патрабаванні пакупнікоў, дзе добра пастаўлена справа прапаганды кнігі, — там не толькі паспяхова ідзе рэалізацыя літаратуры, але і расце попыт на яе.

Прыкладам умела пастаўленай прапаганды кнігі можа служыць работа гомельскага кніжнага магазіна № 1. Тут практыкуецца рассылка рэкамендацыйных спісаў навічак літаратуры прадпрыемствам, установам і індывідуальным пакупнікам. Вялікая ўвага адводзіцца псеамагнітнаму гандлю. Да гэтай справы прыцягнута каля 60 кнігашоў.

Уважліва вывучаюць запатрабаванні чытача, старанна падбіраюць асартымент работнікаў дзяржаўскага магазіна № 2 Мінска абліжнігадлю. Мінулагадні план рэалізацыі кніг выканан магазінам на 233 проц., план першага квартала гэтага года — на 141,8 проц.

Падобных прыкладаў можна прывесці шмат.

Аднак не ўсёды работнікі кніжнага гандлю працягаюць любіць да свайго справы, неабходную паваротлівасць і энергію ў рэалізацыі кнігі. Не ўсёды добра пастаў-

лена прапаганда кнігі, слаба прыцягваецца да гэтай справы наша грамадскасць. У выніку кнігі залежваюцца на складах. Так, у Клімавічах Магілёўскага вобласці на складзе кніжнага магазіна доўгі час ляжала на 20 тысяч рублёў нерэалізаванай літаратуры.

Падобныя з'явы наглядваюцца і ў многіх іншых гарадах і сёлах Магілёўшчыны.

Да гэтага часу на складзе Краснапольскага магазіна Магілёўскага абліжнігадлю ляжыць нерэалізаваных кніг на 60 тысяч рублёў. Загачык магазіна Багараў спасылаецца на адсутнасць попыту. Між тым пакупнікі патрабуюць у ліку іншых кніг і тых, якія Багараў не паклапаціўся нават распакаваць. Значыць, справа не ў адсутнасці попыту, а ў злучэння абмякчавасці да важнай справы.

На старонках нашай газеты нядаўна гаварылася аб недапушчальнай абмякчавасці да кніжнага гандлю з боку загачыка лужскага сельмага Гомельскага вобласці Савіцкага і загачыка жлобінскага магазіна абліжнігадлю Фодыяна. На жаль, падобных фактаў нямала. Недавальняюча пастаўлены кніжны гандаль і ў многіх сельскіх магазінах Палескага вобласці.

Сетка гандлёвых кропак «Савоздруку» патрабуе значнага пашырэння. Недапушчальна такое становішча, калі нават у многіх буйных населеных пунктах няма ў продажы свежых газет і часопісаў.

Факты паказваюць, што падчас кніжнага гандлю знаходзіцца ў руках людзей малавартых, а то і выпадковых, якія не хваляюць душой за сваю справу. Рэспубліканскія і абласныя кнігагандлёвыя арганізацыі мала ўвагі адводзяць падбору краўраў, мала займаюцца выхаваннем работнікаў кніжнага гандлю.

Не ўсёды памятаюць аб галоўнай умове паспяховай рэалізацыі кнігі — уліку патрабаванняў чытача. Зараецца, што ў магазінах заносяць літаратуру, на якую ў даны момант няма попыту, і наадварот, няма тых кніг, якімі цікавіцца пакупнікі.

Вельмі цікавіцца нашы рабочыя і калгаснікі кнігамі, у якіх расказацца аб вопыце наватараў вытворчасці і сельскай гаспадаркі. Але гэтыя кнігі не заўсёды можна знайсці ў магазінах.

Не заўсёды своечасова заносяцца ў магазіны навічкі мастацкай літаратуры.

У радзе месц дрэнна пастаўлена прапаганда кнігі — адсутнічаюць рэкамендацыйныя спісы, рэкламныя плакаты.

Наогул, справа рэкламіравання кнігі наладжана зусім незадавальняюча. Няма яшчэ ў нас па-сапраўднаму разумнай, яркай кніжнай рэкламы. Невялікія рэкламныя плакаты робяцца без густу, нехайна. Бываюць выпадкі, калі і ў Мінску ў якасці кніжных навічак рэкламуюцца кнігі двухтэрагоднай даўнасці. Рэклама кнігі — справа немалаважная і над ёй варта пазумаць работнікам кніжнага гандлю.

Да прапаганды і распаўсюджвання кнігі трэба прыцягнуць савецкую грамадскасць. Пры ўсіх магазінах моцно быць створаны Саветы сацыялістычнай кніжнага гандлю, актыўныя кнігагомы. Патрэбна толькі ініцыятыва работнікаў гандлёвых арганізацый.

Работнікі кнігагандлю перш за ўсё — прапагандыст кнігі. Натуральна, што ён павінен адносіцца з вялікай чуласцю да запатрабаванняў чытача, павінен стаць бліжэй да жонкі, ведць, якімі інтарэсамі жыве пакупнікі.

Клопаты партыі і ўрада аб росце нашай сацыялістычнай культуры абавязваюць работнікаў кніжнага гандлю праявіць максімальную актыўнасць у вырашэнні свайго пачаснай задачы. І няма сумнення, што ім будзе забеспечана падтрымка і дапамога з боку савецкай грамадскасці.

Нарада па пытаннях дзіцячай літаратуры

14 красавіка ў Маскоўскім гарадскім Доме піонэраў адбылася нарада па пытаннях дзіцячай літаратуры, ініцыяваная ЦК ВКП(б), Саюзам савецкіх пісьменнікаў ССРСР і Міністэрствам асветы РСФСР. У рабоце нарады прымаюць удзел 350 дэлегатаў, у тым ліку 165 прадстаўнікоў братніх рэспублік, краў і абласцей ССРСР.

З дакладам «Савецкая дзіцячая літаратура і яе задачы» выступіў выконваючы абавязкі генеральнага сакратара Саюза савецкіх пісьменнікаў ССРСР А. Суркоў. Надкрэсліўшы, што савецкая дзіцячая літаратура дала маленькаму і юнаму чытачу нямала выдатных кніг, дакладчык сшыўся на недахопах, якія перашкаджаюць росце дзіцячай літаратуры. На аналізе кніг, якія паявіліся ў апошнія гады, А. Суркоў паказаў, што пісьменніку заўсёды спадарожнічае ўдача, калі ён добра ведае жонку, асяроддзе, якое малое ў мастацкім творы, калі ён умее глыбока аразумець і абгуліць свае нагляданні. Дакладчык надкрэсліў, што галоўнай задачай пісьменнікаў з'яўляецца далейшая барацьба за ўзбагачэнне ідэйнай

глыбіні і выхаваўчай сілы твораў дзіцячай літаратуры, барацьба за гарманічную адпаведнасць глыбокага зместу твораў высокай дасканаласці іх формы.

Дакладчык надкрэсліў далей сур'ёзнае адстаўленне драматургіі і кінадраматургіі для дзяцей.

Удзельнікі нарады заслухалі даклады намесніка міністра асветы РСФСР Л. Дубровіна «Савецкая школа і дзіцячая літаратура», рэдактара часопіса «Піонер» Н. Ільіной «Тэма піонерскай арганізацыі ў дзіцячай літаратуры», пісьменніка А. Пісаржэўскага «Навукова-мастацкая і навукова-папулярная літаратура для дзяцей». Паэт С. Міхалкоў зрабіў даклад «Літаратура для маленькіх»; пісьменнік А. Мусатаў выступіў з дакладам «Тэма працы ў дзіцячай літаратуры»; аб п'есах савецкіх драматургаў, напісаных для дзіцячых тэатраў, гаварыў у сваім дакладзе «Драматургія для дзяцей» пісьменнік В. Катаў.

У спрэчках па дакладах выступілі пісьменнікі Е. Трутнева, В. Немцоў, Н. Грыбачоў, Л. Касіль, М. Міршагар, А. Якімовіч, Н. Носаў, К. Чукоўскі і др.

Мінск. Савецкая вуліца.

Фота В. Лупейкі.

Мінск у 1952 годзе

Л. МАЦКЕВІЧ,
галоўны архітэктар горада Мінска

Сталіцу Беларускай ССР — Мінск будуць працоўныя ўсёй рэспублікі. Дзякуючы штодзённым клопатам Савецкага ўрада, камуністычнай партыі і асабіста таварыша Сталіна аб палепшэнні жыццёвых умоў працоўных, разбураны нямецкімі акупантамі Мінск адноўлены і будуюцца бурнымі тэмпамі. Развіваецца гарадская гаспадарка і палішаюцца добрыя жытнёвыя ўмоў.

Асабліва будучыцца ў 1952 годзе заключаецца ў тым, што асноўная ўвага аддаецца забудове цэнтральнага раёна горада і стварэнню цаласенных архітэктурных ансамбляў. На галоўнай магістралі Мінска — Савецкай вуліцы — у гэтым годзе будуюцца 19 шматпаварковых жылых дамоў і чатыры грамадскія будынкі: Палац культуры, прафсаюзаў, кінатэатр на 500 месцаў, дом Дзяржаўскага і інш.

На вуліцы Леніна будзе ўзведзена 8 жылых дамоў і два грамадскія будынкі, Дзяржаўная карцінная галерэя і Белпрохпраект, а на вуліцы Карла Маркса — чатыры жылыя дамы, прыгожы будынак ЦК ЛКСМ Беларусі і памяшканне Белдзяржпраекта.

Забудоўваецца Прывакзальная плошча, Ульянаўская і Маскоўская вуліцы, вуліца Святрдава і інш.

Забудова вуліцы Леніна паміж Савецкай вуліцы і плошчы Свободы выдзецца ў адзіным архітэктурным ансамблі на праекце архітэктара-мастака Г. В. Заборскага. Пры будаўніцтве новых дамоў упершыню будуць ужыты для адзелкі фасадаў керамічныя аблічаваныя пліткі, архітэктурныя дэталі і сухая тынкоўка. Гэта дзе магчыма значна скараціць тэрміны будаўніцтва, не зніжаючы якасці работ па вонкавай і ўнутранай аддзелцы будынкаў.

Вялікія комплексы дамоў ствараюцца на Савецкай вуліцы, паміж вуліцамі Леніна і Энгельса, Фрунзе і Круглай плошчай, Даўгабродскай і Камароўскай плошчай.

маюць звыш трох тысяч добраўпарадкаваных кватэр.

Урадава-цэнтральнага раёна, вялікія дамы будуць пабудаваны ў раёне аўтамабільнага завода, на пасёлку трактарнага завода, на Чэрвенскаму тракту.

У гэтым годзе з'явіцца новыя грамадскія і адміністрацыйныя будынкі, школы, дзіцячыя сады і інш.

Значна зменіцца вонкавы выгляд Прывакзальнай плошчы, а таксама вуліца Святрдава і Ульянаўскай, якія непасрэдна падыходзяць да яе.

На Савецкай вуліцы, у раёне ад Цэнтральнай да Круглай плошчы, будзе закончана будаўніцтва новага маста і заасфальтаваны тратуары. Паміж вуліцаў імя Янкі Купалы і Круглай плошчай будзе дадзена пасаджаны яшчэ два рады шматгадовых дрэў. Закончыцца добраўпарадкаванне Цэнтральнай плошчы, на якой да гістарычнага дня вызвалення Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў — 3-га ліпеня — будзе ўстаноўлены манумент лепшага друга беларускага народа І. В. Сталіна.

Каб зрабіць нашу сталіцу яшчэ больш велічай і прыгожай, архітэктары, інжынеры і тэхнікі распрацоўваюць праекты ўваходаў у парк імя Горкага, імя Чаляскоўскага, каля тэатра оперы і балета, паўднёва да сталіцы з боку Маскоўскай шашы, праекты сквераў каля Круглай і Прывакзальнай плошчэй.

Пастанова ЦК КП(б) аб будаўніцтве і развіцці гарадской гаспадаркі Мінска ў 1952 годзе абавязвае ўсё нас яшчэ з большым напружаннем, з большым творчым запалам і натхненнем працаваць над ажыццяўленнем велічных планаў будаўніцтва сталіцы Савецкай Беларусі.

Калектывы архітэктараў, інжынераў і будаўнікоў горада зробіць усё магчымае для таго, каб Мінск стаў яшчэ больш велічым і прыгожым.

Гэтыя планы будуюцца ў Мінску навукова-працоўнымі і адміністрацыйнымі работнікамі, якія прымаюць удзел у будаўніцтве сталіцы.

Урадава-цэнтральнага раёна, вялікія дамы будуць пабудаваны ў раёне аўтамабільнага завода, на пасёлку трактарнага завода, на Чэрвенскаму тракту.

У гэтым годзе з'явіцца новыя грамадскія і адміністрацыйныя будынкі, школы, дзіцячыя сады і інш.

Значна зменіцца вонкавы выгляд Прывакзальнай плошчы, а таксама вуліца Святрдава і Ульянаўскай, якія непасрэдна падыходзяць да яе.

На Савецкай вуліцы, у раёне ад Цэнтральнай да Круглай плошчы, будзе закончана будаўніцтва новага маста і заасфальтаваны тратуары. Паміж вуліцаў імя Янкі Купалы і Круглай плошчай будзе дадзена пасаджаны яшчэ два рады шматгадовых дрэў. Закончыцца добраўпарадкаванне Цэнтральнай плошчы, на якой да гістарычнага дня вызвалення Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў — 3-га ліпеня — будзе ўстаноўлены манумент лепшага друга беларускага народа І. В. Сталіна.

Каб зрабіць нашу сталіцу яшчэ больш велічай і прыгожай, архітэктары, інжынеры і тэхнікі распрацоўваюць праекты ўваходаў у парк імя Горкага, імя Чаляскоўскага, каля тэатра оперы і балета, паўднёва да сталіцы з боку Маскоўскай шашы, праекты сквераў каля Круглай і Прывакзальнай плошчэй.

Пастанова ЦК КП(б) аб будаўніцтве і развіцці гарадской гаспадаркі Мінска ў 1952 годзе абавязвае ўсё нас яшчэ з большым напружаннем, з большым творчым запалам і натхненнем працаваць над ажыццяўленнем велічных планаў будаўніцтва сталіцы Савецкай Беларусі.

Калектывы архітэктараў, інжынераў і будаўнікоў горада зробіць усё магчымае для таго, каб Мінск стаў яшчэ больш велічым і прыгожым.

Трэцяя старонка.

А. Вялюгін. — Паэзія не спазняецца!

Г. Цтовіч. — Нараджэнне песні.

Н. Луфераў. — Кніга пра піонерскі калектыв.

Чацвёртая старонка.

УСЕБЕЛАРУСКІ АГЛЯД ТВОРЧАСЦІ ТЭАТРАЛЬНАЙ МОЛАДЗІ. Л. Александроўская. — Наша будучыня; С. Бірыла. — Моладзь у спектаклі «Апошнія»; Ул. Шахрай. — Маладая спявачка.

І. Барысаў. — Лёс Версаль.

Летнія гастролі беларускіх тэатраў.

Да 82-й гадавіны з дня нараджэння В. І. Леніна

Працоўныя беларускай сталіцы рытууюцца шырока адзначаць 82-ю гадавіну з дня нараджэння В. І. Леніна. На прадпрыемствах, на ўстановах і навуальных установах Мінска праходзяць гутаркі і лекцыі аб жыцці і дзейнасці вялікага стваральніка большэвіцкай партыі і Савецкай дзяржавы.

У Дзяржаўнай бібліятэцы, якая носіць імя геніяльнага правядора, арганізавана да знамянальнай даты вялікая выстаўка літаратуры. У цэнтры выстаўкі — фоталакат, які адлюстроўвае рэвалюцыйную дзейнасць В. І. Леніна. Над плакатам слова таварыша І. В. Сталіна: «Ленін быў народжаны для рэвалюцыі. Ён быў сапраўды геніем рэвалюцыйных узрываў і найвялікшым майстрам рэвалюцыйнага кіраўніцтва».

У першым адзеле выстаўкі — поўны збор твораў В. І. Леніна. Другі адзел займаюць працы таварыша І. В. Сталіна аб Леніне, артыкулы кіраўнікоў партыі і ўрада, прысвечаныя В. І. Леніну. Трэці адзел апаўдае аб дружбе вялікіх правядораў рэвалюцыі — Леніна і Сталіна. У адзеле «Вобраз Леніна ў мастацкай літаратуры» выстаўлены зборнікі народнай творчасці і кнігі савецкіх пісьменнікаў, прысвечаныя Ільічу. Сярод іх — кнігі Я. Купалы, Я. Коласа, А. Куляшова.

Наведвальнікі бібліятэкі з вялікай цікавасцю праглядаюць гэтую выстаўку.

Выстаўка літаратуры да 82-й гадавіны з дня нараджэння В. І. Леніна арганізавана таксама ў Мінскай абласной бібліятэцы імя А. С. Пушкіна. 22 красавіка тут адбудзецца канферэнцыя чытачоў, прысвечаная жыццю і дзейнасці вялікага правядора.

Мастацтва ў Мінску

Сталіцу Савецкай Беларусі — Мінск наведвалі мастацтва: народныя артысты ССРСР, лаўрэаты Сталінскай прэміі Е. Гоголева, А. Пірагоў, Г. Уланава, народная артыстка РСФСР М. Максакава, саліст Вялікага тэатра Саюза ССРСР Ю. Жданю, канцэртмайстар тэатра А. Зыбшаў і артысты Маскоўскай эстрады.

Артысты далі ў Акруговым Доме афіцэраў два канцэрты па разнастайнай праграме, якая складалася з класічных твораў, а таксама твораў савецкіх кампазітараў і пісьменнікаў.

Салісты Вялікага тэатра Саюза ССРСР Галіна Уланава і Ю. Жданю прынялі ўдзел у двух спектаклях Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета «Бахчысарайскі фантан».

Гледачы цэпла віталі дарогіх гасцей — выдатных прадстаўнікоў рускай савецкай культуры.

Канцэрт з твораў узбекскай музыкі

У Акруговым Доме афіцэраў адбыўся канцэрт з твораў кампазітараў Савецкага Узбекістана пры ўдзеле сімфанічнага аркестра Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

У канцэрте былі выкананы: сімфонія № 1 М. Ашрафі, якой прысвяджана ў гэтым годзе Сталінскай прэмія, і яго трэцяя сімфанічная сюіта.

Піянiст І. Аптэкараў (Масква) выканаў з аркестрам фартэп'яна канцэрт № 4 Г. Мушэля.

Дырыжыраваў аркестрам лаўрэат Сталінскай прэміі, народны артыст Саюза ССРСР кампазітар Мухтар Ашрафі.

Ігар Аптэкараў выступіў у кансерваторыі ў канцэрте з фартэп'яна твораў кампазітараў Сметана, Дворжака, Сука, Манюшкі і другіх.

Вясновыя вершы

А гні

На досвітку выйдзі ці ўночы,

На велічын Мінск ты зірні —

Променяць ад радасці вочы:

Усюды агні і агні.

Гараць яны ля Трактарграда,

Над Свіслаччу ярка блішчаць,

Над паркам мігнучы і над садам,

Дзе песні да ранку гучаць.

Гараць электрычныя зоры

Усюды, дзе толькі ні глянц.

Гавораць мічане: ў наш горад

Прышла зараніца з Крэмаля...

І любя вясновай часінай

Прыміці на агні паглядзець...

Пад Сталінскім сонцам краіна

У комуны нястрымна ідзе.

Уладзімір ЛЯПЕШКІН.

На будоўлі

Калі вясна з шырокіх далаў

Прыслала першыя вятры,

Тут з вышыні не віталі

На рыштаваных муляры.

Калі-ж з'явіўся вырар ранні

Для гнёздаў месца падшукаць,

Тут экскаватары і краны

Ужо канчалі гнёздаваць.

Калі-ж упершыню ў вокнах,

Абмытых хмарай дажджавой,

Генадзі КЛЯЮКО.

Зазяля сонца

І аблокі

Плылі блактам чарадой, —

Мы адчынілі дзверы насмеж:

— Заходзь, жаданая вясна!

Сяброў заўсёды з нашым шчасцем

І не мінай ніколі нас.

А калі ў яго спытаеш,

Ці яму ўсё па плячу,

Ён адкажа: — Братка, знаеш,

Агрэхніку вучу...

Есьць яшчэ адна прычына,

А якая, сам разваж:

Новае жыццё вялікага народа

Сярод выдатных твораў у галіне літаратуры, удастоеных Сталінскіх прэміяў за 1951 год, тры належаць кітайскім пісьменнікам (раманы «Сонца над ракой Сангань», «Ураган» і музычная драма «Сівая дзючына»). Аўтар першага — пісьменніца Цзінь Юн-чжы, вядомая пад псеўданімам Дзінь Лін, другая — Чжоу Лі-бо. Трэці — твор калектыва драматургаў і музыкантаў, узначаленага паэтам-драматургам Хэ Цзіньчжы і пісьменнікам Дзінь Ні. Гэтыя творы, як і ўся літаратура сучаснага дэмакратычнага Кітая, расказваюць аб нараджэнні новага чалавека, які вызнаўся ад шматвячковага прыгнёту, скінуў ярмо імперыялістычнага каланіялізму ў іермію.

Раманам ўзімаюць тэму, прысвечаную зямельнай рэформе, у правядзенні якой іх аўтары прымалі асабісты ўдзел. Цікава адзначыць, што пісьменніку збыўся не толькі агульнасць тэмы. Дзінь Лін і Чжоу Лі-бо — людзі адной эпохі, аднаго літаратурнага напрамку (прадстаўнікі рэалістычнай школы, створанай заснавальнікам кітайскай рэвалюцыйнай літаратуры вяснікім Лу Сінем) і нават паходзяць з аднаго павету Хуань.

Супадае не толькі грамадская дзейнасць гэтых людзей, але і некаторыя факты іх асабістай біяграфіі. Шанхайскі часопіс «Штомесячнік навед» апублікаваў першае апавяданне Дзінь Лін «Сон» у 1927 годзе, калі Чжоу Лі-бо з'явіўся ў Шанхай, марачы трапіць ва ўніверсітэт, але з-за немагчымасці плаціць за навучанне вымушаны быў наступіць кар'ерам у выдавецтва.

У 1932 годзе Чжоу Лі-бо быў арыштаваны як удзельнік рэвалюцыйнага руху шанхайскага пролетарыята. Калі-ж выйшаўшы праз два гады на свабоду, ён уступіў у Лігу рэвалюцыйных пісьменнікаў, якой кіраваў Лу Сінь, Дзінь Лін была схоплена чанкайшчытамі, а сем выдавецтваў яго кніг (зборнік «У пацёмках», раманы «Вой Ху», «Маці», апавесць «Наводка» і інш.) былі канфіскаваны.

У паўлегальным часопісе Лігі «Вялікая мядзведзіца», які да свайго арышту рэдагавала Дзінь Лін, пачалася літаратурная дзейнасць Чжоу Лі-бо. На старонках гэтага часопіса былі апублікаваны яго першыя артыкулы па пытаннях новай мовы і рэвалюцыйнай літаратуры.

У 1936 годзе Дзінь Лін уцякла з шанхайскіх турэм і перабралася на поўнач, дзе прыняла актыўны ўдзел у арганізацыі патрыятычнага фронту супраць японскага агрэсара.

Некалькі раней гэтага часу Чжоу Лі-бо, якому пагражаў новы арышт, перайшоў праз лінію фронту ў вызваленны раён і далучыўся да Чырвонай Арміі, якая ваявала ў 1937—1945 гады, гады вайны супраць японскіх захопнікаў, Дзінь Лін і Чжоу Лі-бо правялі ў Народна-вызваленчай арміі ў ёй стацыяны вызваленнага Кітая — Яньань. Дзінь Лін кіравала культурна-асветнай бібліятэкай па абласцую паўночна-заходняга фронту, пісала нарысы, апавяданні, п'есы, рэдагавала зборнік «За год» і часопіс «Поліце біві». Чжоу Лі-бо быў выкладчыкам літаратуры ў Акадэміі мастацтва імя Лу Сіня, ваенным карэспандэнтам, удзельнікам брыгады Дзінь Лін.

У 1938 годзе з'явіўся яго першы твор — апавяданні «Стары старшыня таварыства» і «Аповесць пра поле бою». У 1946 годзе, калі Чан Кай-шы распісаў падтрыманне амерыканскім імперыялізмам агонь вайны супраць свайго народа, Дзінь Лін была паслана для пра-

вадзення зямельнай рэформы ў Паўночны Кітай (паветы Чжоу і Хуайлай). Чжоу Лі-бо з тым-жа даручэннем накіравалася ў Маньчжурію і працаваў у вёсках паміж Харбіна і Гірына. Імяна гэтая новая праца дала пісьменнікам найцікавейшы матэрыял, які яны выкарысталі ў сваіх раманах, удастоеных цьер Сталінскіх прэміяў.

20 год назад у часопісе «Вялікая мядзведзіца» была надрукавана аўтабіяграфія Дзінь Лін — «Наводка». Пісьменніца здолела паказаць жудасную карціну пакоўкі, якая ахапіла 16 паветаў Кітая. Яна правільна растлумачыла, што не ў грозных сілах слайной стыхіі прычына гэтага страшнага нашчасця, а ў невыгоднасці ахоўных дамб і плацін, якія гамінадаўскі ўрад, зацікаўлены ўнутранай вайной, не толькі не рамантаваў, але і разбураў ваеннымі дзеяннямі.

Вялікае значэнне аповесці заключалася ў тым, што Дзінь Лін ўпершыню ў кітайскай літаратуры зрабіла героем свайго твора народ і паказала яго не бязлікай інертнай масай, а жывым, поўным энергіі і страці калектывам, магутнай сілай, якая ўзнялася на барацьбу з гамінадаўскімі бюракратамі і мілітарыстамі.

У рамане «Сонца над ракой Сангань» пісьменніца паказала, як змяніўся кітайскі народ за дваццаць год. Стаў шырэйшым за гэтыя гады і палітычным кругавор аўтара, які глыбей зразумеў народ і яго імянінні.

У аповесці сіла, якая штурхала масы на барацьбу, — стыхійны пратэст, у рамане — вызваленчы рух народа, які ўжо ўсваяў сабе сілу і сваё права на зямлю. Усім падзеям твора пісьменніца пераконна нас у тым, што да гэтага ўсведамлення сялянства прыводзіць выхавальчы і арганізатарская работа кітайскай кампартыі ў асобе павятовах працаўдзельніц і яскравых актывістаў. У агні жорсткай, але справядлівай барацьбы з памешчыкамі з прылучэннем чыстата бедняка нараджаецца свядомы чалавек, смеюць змагацца супраць феадалных рэшт, будуюць новага дэмакратычнага грамадства.

Пісьменніца паказала гэта на вялікай колькасці прыкладаў і ў такіх тыповых вобразах, што мы бачым новае нараджэнне не асобных людзей, а цэлага народа. Сакратар партарганізацыі, былы батрак Чжан Юн-мін, кіраўнік сялянскага саюза Чэн Жань, партыйны агітатар Чжан Шінь, партызан Дун і другія — гэта прадстаўнікі шырокіх груп насельніцтва Кітая. І сонца, што ўзыходзіла над ракой Сангань, гэта зара новага жыцця, якая занялася над усёй краінай.

Ажыццёўшчыне пад мудрым кіраўніцтвам кампартыі мары кітайскага сялянства — велкай мары аб зямлі — таленавіта паказвае ў сваёй кнізе «Ураган» Чжоу Лі-бо. Цэнтральная ідэя рамана — абуджэнне палітычнай свядомасці мас, падрыхтаванне ўмелым і чужым падходам да сялянства начальніка брыгады па правядзенню зямельнай рэформы Сю Сяна.

Дзея рамана Чжоу Лі-бо разгортваецца ў Маньчжуріі, якая з'яўлялася тады арэнай жорсткай класовай барацьбы. Многія памешчыкі ў час японскай акупацыі верай і праўдлі служылі захопнікам і самі карысталіся штыхамі японскіх салдат для расправы над сялянамі.

Імяна такім паказаны ў рамане памешчык Хань Лао-лю, чалавек без радзімы, гатовы дзець сваіх карыслівых мэт на любую подлаць і здраду. Праз наймных забойцаў ён адмацае ўсіх, хто стаіць на яго шляху, і пры дапамозе японцаў адбірае ў сялян зямлю.

Вакал гэтай фігуры, жывога ўвасаблення ўлады феадалаў, стварэцтва рэакцыйнага лагера вёскі Юаньмаотунь. Але вольная брыгада па правядзенню зямельнай рэформы аб'ядноўвае сялян, паказвае ім шлях да іх развіцця — шлях барацьбы за свае звычаныя правы. Так складаецца рэвалюцыйны лагер беднаты, які ўзначальвае камуніст Сю Сянь, настольны змагаў за народныя інтарэсы, чалавек жагнелай волі, дзяржаўнага розуму, просты, сціплы, прыбыто.

У аснову сюжэта рамана накладзена барацьба гэтых лагераў, і чытачу зусім ясна, што бедныя здоблі перамогу толькі дзякуючы тэму, што агутваляліся пад кіраўніцтвам кампартыі і дружна ўзяліся на абарону свайго дэмакратычнага ўрада. У заключэнне аўтар малюе карціны дзікаснага жыцця свабодных сялян і радасную працу на сваёй зямлі.

Тэму вызвалення кітайскай жанчыны, прылучэнняй, даведзенай да адчаю феадалным ладом, развівае музычная драма «Сівая дзючына».

Гэта — праўдзівая аповесць аб трагічным жыцці юнай Сі Эр.

Сялянская дзючына Сі Эр за даўгі бакі была супраць волі аддзена ў дом памешчыка Хуана. Змучаная цяжкай працай, зняважаная, яна ўцякае ў горы. Толькі з прыходам Народна-вызваленчай арміі Сі Эр выплыла са свайго горнага сховішча і вярнулася да людзей. На судзе, наладжаным народам над сваімі эксплуатаатарамі, Сі Эр выкрыла ўсе злачынствы памешчыка.

Дзячучат з такім лёсам, як у Сі Эр, у Кітаі было шмат. І народ, раскажыўшы аб адной з іх, раскажаў адразу аб усіх. Так каля 1938 года склаўся ў павяце Хэбай гэта хваляючая, паэтычная легенда, простая, праўдзівая, а, галоўнае, настолькі тыповая, што многія кітайскія жанчыны пазналі ў Сі Эр саміх сябе. З вуснаў у вусны перадавалася гэтая легенда і выклікала сацыяльную і гневную. Яна дайшла да пісьменнікаў, якія ператваралі яе ў нарысы, апавяданні, п'есы. У 1944 годзе яна перайшла ў Яньань, і работнікі Акадэміі мастацтва імя Лу Сіня зрабілі з яе музычны твор. Гэта была праца вялікага творчага калектыва, на чале якога стаў паст Хэ Цзінь-чжы (аўтар першых аповесцей), пісьменнік Дзінь Ні (аўтар празаічнага тэкста), кампазітары Ма Ка, Чжан Лу і др. напісалі музыку, выкарыстаўшы тэмы папулярных у народе песень і балад. Пастаўлена ў красавіку 1944 года на сцэне, «Сівая дзючына» пачала свой шлях па ўсёй краіне. Яна шмат разоў перабраблялася: развівалася яе драматычная дзея, разгортвалася дыялог, музыка, узабагацалася новымі тэмамі, арганічна звязалася з дзеяннем. Галоўным рэдактарам гэтых усё новых і новых варыянтаў былі гледачы народ. Гэта яны і зрабілі з «Сівай дзючыны» сапраўды народную музыкальную драму.

Творы кітайскіх аўтараў, удастоеных Сталінскіх прэміяў, заслужана кармешаюцца поспехам сярод савецкага чытача. Яны ярка раскрываюць новае жыццё свабоднага народа, які тысячадзесяці пакутаў пад прыгнётам і сваіх і чужаземных прыгнатыўнікаў.

Калі раман ахоплівае рэчаіснасць пэўнага этапу, ва ўсёй паўнаце малюе шырочу карціны падзей, дае цэлае галерэю вобразаў, дык апавяданне, наведла абмяжоўваюцца адлюстраваннем асобных эпізодаў, характараў, з'яўляюцца ў агульным гістарычным працэсам. І як неабходны раманы для выяўлення ўсёй паўнаты жыцця, так неабходна апавяданне для адлюстравання яго асобных з'яў, фактаў, падзей.

На жаль, гэты жанр некалькі занадліва ў нашай літаратуры. Ад яго адмовіліся такія майстры, як Якуб Колас, Кандрат Крапіва, Міхась Янькоў. Ужо некалькі год на старонках часопісаў не з'яўляюцца іх апавяданні, а між тым імяна яны маглі б паказаць узоры таго, як на матэрыяле сучаснасці будаваць творы гэтага назвычайна важнага жанру літаратуры. У апошні час апавяданні пішучы бадай што толькі прадстаўнікі малодшага пакалення беларускіх празаікаў, якія прышлі ў літаратуру, галоўным чынам, у пасляваенны перыяд.

Спынімся на апавяданнях толькі аднаго, 1951 г.

Уварта, настойліва папярэе рамкі тагачаснага Іван Шамкіна — пісьменнік фантазіі, глыбокага пачуцця і ярка выражанай думкі. У яго апавяданнях адлюстравваюцца жыццё савецкага народа, барацьба простых людзей свету за мір, за шчасце, змаганне двух лагераў — лагера святла, прагрэсу і лагера зяморку, рэакцыі. У невялікім паводле намеру апавяданні «Дзве сілы» аўтару ўдалося выкрыць сапраўдную сутнасць правасоцыялістычных літэраў — верных слугаў амерыканскіх «гаспадароў», паказаць сілу і аўтарытэт камуністычнай партыі і абаронцаў справядлівасці і вышэйшых сацыялістычных ідэяў рабочых, якія яшчэ верыла пустой дамогімі сацыялі-дэмакратыі. Ёсць толькі дзве сілы, гаворыць пісьменнік: мір і вайна. Вельмі важна, што гэтая ідэя не навізаецца аўтарам, а вынікае з самога развіцця падзей, з наўдальнай логікі фактаў і характараў герояў.

Празаікам арыгінальнага таленту з'яўляецца Янка Брыль. Яго апавяданні «Сонечны зайчык» («Полымя» № 10) і «Завоўвае» («Полымя» № 12), якія ўваходзяць у нізку «Ты мой найлепшы друг», з'яўляюцца эскізамі ў недабае мінулае протэст людзей свету, якія вынеслі так многа гора і пакут у час другой сусветнай вайны і якія, адчуўшы шчасце мірнага жыцця, ніколі не дазваляць, каб зноў вярнулася чорнае ліхалецце, каб зноў чалавечтва было кінута ў поўныя вайны.

Свой голас, свой творчы пошук мае Аляксей Кулакоўскі. У часопісе «Беларусь» за мінулы год змяшчаны два яго апавяданні — «Рой» («№ 2») і «Адамка з Навасёлка» («№ 8»). Пісьменнік не толькі па ступенямі сітуацыям, за фальшывымі эфектамі, а пшыра, задушаўна, праўдзіва малюе асобныя кавалкі, эпізоды з жыцця нашых сучаснікаў; гэтыя эпізоды кампазіцыйна закончаны, завершаны.

Дарчы, Аляксей Кулакоўскага цікавіць больш за ўсё не знешняя дынаміка падзей, а ўнутраная сутнасць характараў, унутраны свет герояў. Творы Кулакоўскага — гэта свайго роду псіхалагічныя эпізоды. Такім псіхалагічным эпізодам з'яўляецца «Адамка з Навасёлка». Хацелася б толькі, каб апавяданні Кулакоўскага мелі больш цікавыя сюжэты.

Значны крок у параўнанні са сваімі ранейшымі творами ў сэнсе раскрыцця характараў робіць Павел Кавалеў у апавяданнях «Суседзі» («Полымя» № 6), «У новы дзень» («Беларусь» № 3), «Сакратар выклікае» («Беларусь» № 12), якія прысвечаны тэме калгаснага жыцця. Лепшае з іх — «Суседзі». У творы паказваецца, як у сучаснай вёсцы пераадоўваюцца ўзасідзіцы перажыткі, знікаюць суседскія сваркі з-за дрэбязі, як у працэсе калектывізацыі праца перамагае пачуццё сапраўднай дружбы. Апавяданне прасякнута вяселым, жыццерадасным гумарам. Яно, безумоўна, — удача аўтара.

Аб роўны крытыкі і самакрытыкі для руху савецкага грамадства ўперад, аб значнай ўмелага кіраўніцтва калгасамі раскаваецца ў яго апавяданнях «У новы дзень» і «Сакратар выклікае», якія, на жаль, успрымаюцца не як два асобныя апавяданні, а як два варыянты аднаго і таго-ж твора: настолькі тут надобныя і абставіны, і героі — старшыні калгасаў Доўжык і Макейчык, і іх учынікі, паводзіны, перажыванні.

Так ужо некай павілося, што ў адных і тых-жа аўтараў мы сустракаемся часам з вельмі добрымі і з вельмі слабымі творами. Гэта даўжэцца ў асобных апавяданнях Усевалада Краўчанкі, Алены Васілевіч, Міколы Ракітнага, Ігната Дуброўскага, Алены Рылькі і другіх.

Вос апавяданне Ус. Краўчанкі «Пра шасць год» («Беларусь» № 3). Мяркуючы па назве, аўтар меў намер паказаць тым зменам, якія адбыліся ў жыцці калгаснай вёскі за шасць год. Але, пагнаўшыся за кногім (тут і ўзбуйненне калгаса, і стыхіі кіраўніцтва арцеллю, і праца знатных дэмабайнераў, і дапамога райкома партыі, і барацьба за мір, і змажонка жыццё, і блажэнная перспектыва), пісьменнік не здолеў раманіць які след ніводнага пытання, не здолеў стварыць ніводнага яркага характараў.

У часопісе «Беларусь» № 12 змешчана другое апавяданне Краўчанкі — «Песня над полем». Гэта своеасаблівы гімн калгаснай вёсцы, якая становіцца разнавіднасцю працы індустрыяльнай. Героі апавядання кабайнер Юрка — высокакваліфікаваны рабочы-стаханавец, вель-

кары, вынаходца. Шырыня, размах, энергія выяўляюцца ў думках, пачуццях, учынах маладога кабайнера, у яго ўзаемаадносіннах з людзьмі. Так герой, паказаны ў справу, у дзейні, раскрытае высокапаэтычныя рысы свайго характараў. І куды знікла ступеннасць, якая так прыкметна ў папярэднім апавяданні!

Здолны празаік Ігнат Дуброўскі аднаму са сваіх апавяданняў даў шматбагатаму назву — «Шырокі прастор» («Беларусь» № 5). Але, на жаль, гэты «шырокі прастор» апавядання ўсёш заняты будоцерам, які лёдзь не выступае ў якасці галоўнага героя.

Новае ў мастацкім асэнсаванні везічы, красы, пазіі калгаснай працы на сучасным этапе знаходзім мы ў апавяданні Дуброўскага «Узор». Галоўны яго героі аграном Беразоўскі, склаўшы прыкладны пацігодковы план калгаса, застаецца там на пастаянную працу, арганізуе ажыццяўленне плана. У калгасе аграном знаходзіць сапраўднае шчасце, радасць творчасці. Калгас у паказе аўтара з'яўляецца ўчасткам вялікіх будоўляў камунізму. Праца на будоўлях камунізму — узор для калгаснікаў. Усё гэта — сведчанне духоўнага, інтэлектуальнага росту асобы ў савецкім грамадстве.

Мала гаварыць аб росце, змянах, пераўтварэннях наогул, пералічваючы толькі, што было і што ёсць, хто кім быў і хто кім стаў, як гэта робіць, напрыклад, Алена Васілевіч у апавяданні «Старыя знаёмыя» («Беларусь» № 6), — неабходна паказаць сродкі дасягнення росту, мець на ўвазе дзейнае, павучальна-выхавальчае значэнне твора. Чытач вычытайна шукае ў паводзінах, учынах герояў прыкладу для себе, для свайго дзейнасці.

Алены Васілевіч «старыя знаёмыя», асаадоўжым рознымі прафесіямі, «выбюльшыся ў людзі», пакідаюць вёску. У Ігната Дуброўскага яны едуць працаваць у калгас, знаходзяць там прымяненне сваім сілам і здольнасцям. Увогула «Старыя знаёмыя» — гэта рэгістрацыя выпадковага, а не тыповага. Апрача добрага лірычнага ўступу, гэта — чарнавыя накіды да твора. А між тым, другое апавяданне Алены Васілевіч — «Сям'я Вацлава Незвала» («Беларусь» № 8) больш удалося, напісана яно змацяцыйнальна, унутраны свет герояў раскрыты выразна, хоць і тут выявілася ўласціва пісьменніцы кампазіцыйная раскіданасць.

Наўдана сустракае пісьменніца часцей за ўсё тады, калі ён выдумляе факты, канфікты, а не бярэ іх з жыцця. Калі аўтар ідзе ад жыцця, ён звычайна дасягае поспеху. Нацверджаннем гэтага можа служыць апавяданне «Захар Арцямёнак» Алены Рылькі. У творы выявілася ўчнене маладога пісьменніка выбраць з мноства з'яў рэчаіснасці цікавы факт і паказаць, што савецкі чалавек сваё сапраўднае шчасце, сэнс жыцця, сваю чалавечую годнасць знаходзіць ва ўсведамленні свайго карысці для народа.

Аб грамадскіх і асабістых узаемаадносіннах савецкіх людзей цікава расказана ў апавяданні Міколы Ракітнага «Надарунак» («Беларусь» № 12). 50 год пражылі разам Міханор і Арына. Выгадавалі дачку, якія вышлі на шырокіх працэсах. Нацверджаннем гэтага можа служыць жыццё. Прычым ачуваў себе Міханор пры савецкай уладзе. А вос ў сям'і, у адносіннах да працавітай жонкі, ён захавваў яшчэ тую патрыярхальную фанатэрыстац, халодную абязваецца, што прыніжала чалавечую годнасць жанчыны, ператварала яе ў нейкую маўклівую, манурую служку. Такія ўзаемаадносінны былі спадчынай старога грамадства. Гэта зрадуць, узрацце, Міханор, і, расчулены, ён сказаў: «Памылка, Арына. Вялікая памылка!». Жыццё новае, а жывым па-старому. І самым найлепшым падарункам мужа жонцы ў дзень іх залатога вяселля з'явіліся пішчота, цэпленыя, шчырацця, якія правяліся ўпершыню за 50 год іх сумеснага жыцця.

У кароткай наведзе «Аналіз» («Беларусь» № 9) аўтар паставіў і вырашыў важную праблему ўзаемаадносін асабістага і грамадскага ў жыцці, у характарах нашых сучаснікаў. Героі апавядання — старшыня калгаса Шумігай — дзеся асабістай славы меў намер зважачы паршанства ў спарторбінцы, здыць надобнае, вышчыт, абыжа на нарыхтоўчы пункт. Перамаглі, вядома, дзяржаўныя інтарэсы, грамадскае сумленне.

Удача пісьменніка заўвады радуе чытача, як-бы гаворачы, што ў нас ёсць маладая, свежая сіла, якія ўжо выявілі свае здольнасці і ў якіх захаваны яшчэ большыя патэнцыялы, нявыкарыстаныя магчымасці. Аб гэтых поспехах і магчымасцях сведчыць апавяданне «Джама» («Беларусь» № 4) Міколы Лобана, напісанае аб вучобе і працы савецкага настаўніка. Жыццё — гэта неспыны рух упер'ад. Рост асобы, духоўнае ўдасканаленне чалавека — вось таго філасофскага ідэя, якая сцвярджаецца ў творы праз вобразы настаўніка-завочніка недистытута і яго блыстае вучня, які стаў дацэнтам.

Ідзе новае папавенне наведзістаў. Звяртаюцца на себе ўвагу Алены Савіцкай, Яўген Васілевіч, Браніслаў Значынскі.

Лаканічнасць, скандэнаўнасць у апавяданні чалавек і ў яго ўдасціўны апавяданні

Алены Савіцкага «Ірына» («Беларусь» № 8), у якім усаўляецца прафесія трактарысткі і новая адносіны сялянства заходніх абласцей Беларусі да гэтай прафесіі. Толькі ў мове твора часам сустракаюцца казённыя фразы, канцэлярызмаў.

Свежасці, шчырасці паўдцы, задушаўнасці выначаецца апавяданне Яўгена Васілевіча «Трое» («Беларусь» № 10).

Праца ў калектыве стала жыццёвай неабходнасцю, найважэйшым шчасцем чалавека. Гэтую думку па-своёму, па-новаму сцвярджае Браніслаў Значынскі ў апавяданні «Правініўся» («Полымя» № 10). Найважэйшым пакараннем для калгасніка Тодара з'явілася тое, што сход забараніў яму выходзіць на работу на працы тымі дзні. І Тодар пакутуе. Пейзажліва чалавека, пабаўленага калектывам працаваць, надзвычайна трапа ўдалося паказаць маладому аўтару. Тодар ачувае сваю віну і перад калектывам, і перад уласным сумленнем. Вось чаму ён ідзе працы, каб яму дазволілі выйсці на работу.

У нумары 4 «Полымя» надрукавана апавяданне Міколы Вішнеўскага «Скарб». Тэма яго актуальная. Аўтар паказвае, што неабходнасць узбуйнення калгасаў вынікае з самога жыцця, з гандэлічнай намага развіцця і што сапраўдным скарбам для калгаснікаў з'яўляецца перадача атрыманай навука. Але пісьменніку нестала майстэрства. Апавяданне пабудавана на супрацьпастаўленні стылю работы двух старшын: перадавога і адсталага. Гэта ўжо ад літаратурнага шаблона. Дыялогі дзючых асоб няпраца мала прадуманы, нясуць неважкую ідэюную нагрукку або паўтаральнае ўжыванне. Асцяж — расцягнутасць, мнотасце. Мова ў некаторых мясцінах бывае інфармацыйны характар, паказ часта паднятае расказам.

Беднасць, аднастайнасць вобразаў, выяўленчых сродкаў, вымненне зарыстацкі багатымі моўнымі скарбамі ажажжаецца ў апавяданні Алены Шамкіна «Гудзі аналоны» («Полымя» № 12), напісаным на важнейшым тэму сумнасці — аб усенароднай дапамозе вялікім будоўлям камунізму. Вось, як напрыклад, Алены Шамкіной малое вобраза і раскрытае ўнутраны свет свайго героя: «Ларыса Андрэўна задумана ўсімкім» (стар. 74), «Ларыса Андрэўна горка ўсімкім» (стар. 75), «Ларыса Андрэўна на сумна ўсімкім» (стар. 76), «Ларыса Андрэўна ўсімкім» (стар. 76), «Ларыса Андрэўна ўсімкім» (стар. 77), «усімкім» сакратар» («сакратар сеў і засмаўся») (стар. 79).

У апавяданні няма напружання дзеі. Аўтар гаворыць, што героі хваляюцца, але хваляванне гэтае не паказваецца, а толькі дэкарыруецца, канстатуецца. Канцоўка ў апавяданні добрая, лірычная. Можна меркаваць, што аўтар мог-бы зрабіць лепшым і ўсё апавяданне.

Творчы пошук — гэта індывідуальнае майстэрства. Ён заключаецца не толькі ў стылі ў вузкім значэнні слова, але і ў ўласным падыходзе да вырашанага тэмы, у своеасаблівай кампазіцыі твора, у абмаёўцы вобразаў, ва ўжыванні зацікава чытача падзеямі, фактамі, характараў герояў. Адуцтасць творага пошукі прыводзіць многіх пісьменнікаў да паўтараўня адных і тых-жа тэм, сітуацыяў, да аднастайнасці кампазіцыі, да збытых выяўленчых сродкаў, да трафаратных вобразаў і калізій.

Ці-ж не стаў, напрыклад, трафаретным вобраз старшын калгаса бадай што на ўсёх апавяданнях на калгасную тэматыку? Ці-ж не надзяляецца ён аднымі і тымі-ж рысамі, ці не малаецца ён аднымі і тымі-ж фарбамі? Дарчы, старшыня калгаса празмерна ўжо пачуе: яны сталі цэнтральнымі героямі добрай павяліны апавяданняў, надрукаваных у мінулы годзе. І ў кожным апавяданні гэтыя старшыні падобны аднаго: то адсталя, некалькі абмежаваны, з рэшткамі перажыткаў мінулага ў свядомасці, то перадавыя, прыхільнікі новага, з шырокім кругаворам. Канфікт таксама бадай што заўсёды аднолькава вырашчаецца: адсталя пераконваюцца, ад сваіх намірлізасі, адмаўляюцца ад сваіх памылак, а перадавыя — святкуюць перамогу.

Радзкі камуныскі стаў эпізодычным вобразам. Ім часамці прадаждоць нашы наведзісты. Калі і заходзіць гутарка аб радным, то звычайна гэта або дзея, або пажылы чалавек, і вельмі рэдка — прадастаўнік моладзі. Вобразы дядкоў лепш атрымаваюцца, чым вобразы маладых калгаснікаў. Тут ёсць, вядома, вомат, традыцыя. Шкада толькі, што гэты вопыт часта выдзе ў далон літаратурных штамнаў, бо асобныя аўтары выкарыстаўваюць гатовыя, не шукаюць новага.

Пошукі павінны ісці ў напрамку больш глыбокага раскрыцця духоўнага, маральнага, інтэлектуальнага аблічча нашых сучаснікаў, выяўлення яго новых рысаў і асабістасці. З'явы нашай сучаснасці — невечарнальна крыніца для стварэння высокадзейных, амястоўных, цікавых апавяданняў, для барацьбы і вырашання важнейшых праб

Асноўным героем першай кнігі маладога празаіка А. Чарнышвіча «У адной сям'і» з'яўляецца піонерскі калектыў. Перад чытачом выступае спяваючы агульнай інтарэсамі і паўночнымі дружбы калектыў, дзе галоўным прынцыпам жыцця з'яўляецца прынцып — адзін за ўсіх і ўсе за аднаго.

Вайна прымусіла пасталець і ўзможнець маленькіх грамадзян дзяцей краіны. Лемпінскія піонеры нібы забылі пра гульні. Не ведаючы адпачынку і стомленасці, яны працуюць у калгасе, выконваюць адказныя даручэнні райкома комсомола. Падказваючы гэтую самападданую працу дзяцям у суровыя дні вайны, аўтар падкрэслівае, што савецкія дзеці не проста «слухоўць дарослых», а разумеюць агульнадзяржаўныя інтарэсы сваёй дзейнасці, усведамляючы сваю працу, як уклад у справу разгрому ворага, як барацьбу за мір, які верне ім маленства.

Патрыятызм маленькіх герояў дзейнасці піонеры паказаны аўтарам у дэталі. А. Чарнышвіч правільна сцвярджае сваёй кнігай, што найбольш эфектыўным з'яўляецца выхаванне дзяцей праз добра створаны калектыў.

Цэнтральным персанажам кнігі з'яўляецца Паўлік Стрыжыцкі. Праз яго ўспрыманне падаецца галоўным падзеі аповесці.

Настойліва, крок за крокам прывыкаюць да працы, Паўлік узаўважвае, што і тут, дадана ад фронту, ідзе барацьба за перамогу над фашызмам. Маленькі герой адчувае, што сваёй працай ён паміць ворагу за смерць сястрычкі, сябра Лявона, дапамагчы змагацца за перамогу.

На ўзаемаадносінах і дачыненнях Паўліка Стрыжыцка і камп'юрыяцкіх піонераў пісьменнік кажавае дружбу паміж дзець-

мі розных народаў Савецкага Саюза. Целам і гасцінна прынялі комі-перыякі беларускую сям'ю, якая падірпела ад вайны. Піонер з сям'і беларускага рабочага адрэзу ўважваецца ў калектыў сельскіх школьнікаў і адчувае сабе як дома. Над кіраўніцтвам разважлівага і вопытнага валажы, шчырага і чулага таварыша — піонера Санка зьявіліся дружна і разумна, як адна сям'я.

У кнізе А. Чарнышвіча ёсць рад цікавых спосабаў, у якіх выявілася разуменне аўтарам дзіцячай псіхалогіі, як, напрыклад, спосабы знаёмства Паўліка з хлопчыкамі Лявона, Санка і інш.

Цікавы і актуальны па залучэнню твор, на наш погляд, мае і істотны недахоп. Аўтар неглыбока паказаў асаблівасці характараў людзей Кімі-Перыяцкай акругі, не намаляваў яркіх карцін прыроды таго краю, дзе адбываецца падзея. А гэта было-б цікава і стварыла-б мастацкі каларыт кнігі.

Асобныя вобразы — маці Паўліка, дзед Спіра, старыня калгаса, партгор і другія толькі ўпамнуты і зусім не раскрыты.

Аўтар зрабіў занадта дарослымі дзіцячымі вобразамі, вядома, што вайна ўзбудзіла савецкіх малых. Але стварэнне ўражання, што яны вырастаюць ужо занадта складаны для іх справы. Занадта спрыяны майстрамі працы яны выглядаюць.

Мова старых і малых, мова аўтара і персанажаў (за некаторымі выключэннямі) — адна і тая-ж, нібы ўсе яны з аднаго асяроддзя, краю, адной адукацыі.

Кніга А. Чарнышвіча «У адной сям'і» распрацоўвае тэму жыцця піонерскай арганізацыі і, безумоўна, прынясе карысць юнаму чытачу.

Н. ЛУФЕРАУ,
аспірант Мінскага педагагічнага інстытута імя Горькага.

Скульптура ўкраінскага народнага героя Дубуша, за якую скульптарамі Н. Л. Рэбініну і В. І. Скаладзін прысуджана Сталінская прэмія.

Выданы беларускіх пісьменнікаў у краінах народнай дэмакратыі

У Варшаве ў перакладзе на польскую мову выйшаў раман А. Стахоўна «Пад мірным небам». Пераклад Н. Даба. Тыраж 10.200 экзэмпляраў.

У Празе ў перакладзе на чэшскую мову выйшаў аповесць Т. Хадкевіча «Вяснінка». Пераклад М. Мервартовай. Тыраж 10.750 экзэмпляраў.

Абмеркаванне аповесці «У Забалонці дзее»

У Баранавіцкім настаўніцкім інстытуце адбылося абмеркаванне аповесці лаўрэата Сталінскай прэміі Янкі Брыля «У Забалонці дзее».

Даклад аб жыццёвым і творчым шляху пісьменніка зрабіў выкладчык Беларускай літаратуры інстытута В. Рэжубскі. З аўтарам на творы выступілі студэнты літфака.

Абмеркаванне аповесці праведзена таксама ў Рэчыцкай сярэдняй школе № 6.

Альманах «Творчасць журналіста»

Студэнты аддзялення журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна выпускаюць літаратурна-мастацкі альманах «Творчасць журналіста». Надаўна вышаў чвэрты нумар альманаха. Першы яго старонкі прысвечаны пытанню падрыхтоўкі кадраў журналістаў у сувязі з выступленнем газеты «Правда».

Значнае месца ў альманаху займаюць творы маладых аўтараў — вершы «Сцяг» і «Архітэктар» Яраслава Паркуты, «Першамайскі пасёлак» і «Балада аб маленстве» Валентына Тараса і інш., а таксама п'еса А. Грамыкі «Нараджэнне атрады», у якой расказваецца аб герайчнай барацьбе партызан Заходняй Беларусі супраць нямецкіх законнікаў у часы Айначнай вайны.

Зараз падрыхтаваны матэрыял для пятага нумара альманаха, які будзе прысвечаны Дню большавіцкага друку.

В. ХОРСУН.

Нараджэнне песні

Паўтара гады таму назад на першай рэспубліканскай нарадзе пачынаючых кампазітараў быў арганізаваны аформлены новы від народнай творчасці — кампазітарская самадзейнасць.

Нягледзячы на тое, што не знойдзена яшчэ нават падыходзячых назваў, якія магла-б прэзентаваць на дакладнае вызначэнне гэтай з'явы, яе становіцца вынікі сёння ўсё-ж не пакідаюць у нас ніякага сумнення. Лепшыя творы нашых самадзейных кампазітараў станюцца важным сродкам прапаганды камуністычных ідэй, развіцця культуры нашага народа. Песні ад вытворчых поспехаў роднага завода ці калгаса народа нараджаюцца непасрэдна ў гуртках. Так нарадзіліся песні аб калгасе імя Сталіна Васілевіцкага раёна Палескай вобласці, складзеныя групай удзельнікаў калгаснага хора. Гэтыя песні, якія адлюстроўваюць поспехі палескіх калгаснікаў і Герояў Соцыялістычнай Працы Еўдэіі Кухаравай, мела вялікі поспех на рэспубліканскім аглядзе мастацкай самадзейнасці.

Здаўна займаюцца песняй творчасцю ўдзельнікаў калгаснага хора, якім кіруе Т. Лапаціна. Складаннем песні пачалі сваю калектыўную творчасць песнікі Палескага хора. На апошніх аглядах мы знаёміліся з цікавымі песнямі і частушкамі, якія складзены ў Тураўскім раёне Палескай вобласці, Ганцвіцкім раёне Пінскай вобласці, саўгасе 10 год БССР Бабруйскай вобласці і інш. Для хора Прымянкаўскай хаты-чытальні Мінскай вобласці піша свае песні П. Шыдлоўскі. У Запольскім хоры адбываецца першае выкананне і шлофа песень П. Шыдкі. Песня аб Гродзенскім тонкаеўным камбінаце створана П. Радзіцкім на просьбе ўдзельнікаў заводскага хора. Для Палескага хора склаў цудоўную песню Р. Галавасцікаў.

Амаль усе нашы самадзейныя кампазітары так ці інакш звязаны з хорамі. Удзельнікам хора з'яўляецца Ю. Семяніч, В. Шуман, М. Фабрыкант. Кіруючы харовай самадзейнасцю П. Касач, І. Мацін, В. Багатаў, Ш. Ларкоў, Г. Арабач і другія. Гэтая настаянная сувязь з выканаўцамі стаюцца адбываецца на творчай рабоце аўтараў песень. У хоры песні пра-вараюцца ў жывым гучанні. Удачныя песні ўважваюць у яго рэпертуар, адшліфоўваюцца, а потым становяцца здыткам многіх калектываў. Лепшыя з іх робяцца народнымі песнямі. Гэта можна сказаць аб песнях «Любы зоры залатэтыя» (словы і музыка Р. Галавасцікава), «Мы выхадзім калгасна дружнай» (словы М. Васілька, музыка І. Маціна), «Сейбіт» (словы А. Русака, музыка М. Шуміліна) і інш., якія асабліва шырока загучалі пасля першай рэспубліканскай нарады аўтараў-песнікінаў. Ёсць паставы меркаваць, што п'ямат новых песень самадзейных кампазітараў будзе з задавальненнем сустрака кіраўнікі і ўдзельнікі нашых харавых калектываў. Такія песні, як «Родны край» (словы А. Астройкі, музыка П. Шыдкі), «Вясельная» (словы М. Танка, музыка І. Маціна), «Хорошо весной бро-

Г. ЦІТОВІЧ,
заслужаны дзеясць мастацтва БССР

дзіцца» (словы М. Ісакоўскага, музыка П. Касача), «Песня аб жок-сагале» (словы і музыка П. Шыдлоўскага), «Шумяць лясныя аляўніцы» (словы А. Сіткоўскага, музыка Ю. Семяніч), уводзіць у скарпіну нашага сучаснага фальклора, а «Піонерскую» (словы А. Валевіча, музыка Р. Галавасцікава) будзе спяваць школьнікі ў летніх лагерх.

У новых песнях мы заўважаем больш суразнага адносіны да выбару тэкста, больш глыбокае пранікненне ў асветна-нараднае і выкарыстанне яе асноўных элементаў. Арганізацыя секцый пры абласных Домах народнай творчасці Гродзенскай, Баранавіцкай, Брэсцкай, Віцебскай і Мінскай абласцей садзейнічала выяўленню з асяроддзя мастацкай самадзейнасці новых здольных аўтараў.

У рабоце творчых секцый, у непасрэдных і пісьмовых кансультацыях нашых песнятворцаў прымалі дзейны ўдзел Саюз савецкіх кампазітараў БССР. Далейшае ўмацаванне сувязей з кампазітарамі-прафесіяналамі будзе яшчэ больш садзейнічаць росту аўтараў з мастацкай самадзейнасці, асабліва, калі кансультацыі не будуць насіць выпадковы характар, а знойдуць сваё выяўленне ў настаянным шэфстве кампазітара над тым ці іншым здольным аўтарам.

Вышэй мы назвалі творы, якія з'яўляюцца найбольш яркімі дасягненнямі самадзейнай песнятворчасці, а цяпер краем некаторыя недахопы, якія ўласцівы многім творам пачынаючых кампазітараў.

Вельмі частыя яшчэ выпадкі неадшаведнасці ў песні музыкі і тэкста. Рытмічная аднастайнасць, судальныя тарцы ў двухгалосых песнях, перавага мінора, які некаторыя спрабуюць неагрунтавана апраўдаць «уплывам традыцыйнай народнай песні», на жаль, яшчэ вельмі частыя з'явы ў творчасці ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці. Нельга не прывесці тут прыклады. Цудоўна пачата «Песня аб жок-сагале» П. Шыдлоўскага з урачыста-эпічнага запеву раптам пераходзіць у другой частцы ў скарагаворку. Хоць скарагаворка сама па сабе надарна, але песня, як цэлае, значна ад гэтага праігрывае. Падпарадка знікае якасць арыгінальнай песні І. Маціна «Вясельная».

Нягледзячы на тое, што яна залучае аўтараў як харавая песня, другі і трэці галасы тут выпадковыя, падказаны хутчэй акордамі баяна, чым прадуманы аўтарам.

Улічваючы «інструментальнасць» у некаторых песнях, трэба рэкамендаваць асобным аўтарам (А. Дзюба, І. Карповіч і др.), якім бліжэй інструментальнае музыкі, заняцца іменна гэтым відам музычнай творчасці. Гэта тым больш важна, што інструментальнае музыкі ўсё яшчэ займае нязначнае месца ў творчасці самадзейных кампазітараў.

Зварот да фальклора стаюцца адбіўся на многіх песнях. Але вельмі частыя яшчэ выпадкі цытатага выкарыстання народных вывапаў. Браць па сабе аўтарства ў такім выпадку больш чым яшчэ. Асабліва адзіны крок да апазіцыі. Прагуча-да такая «творчасць» (тут маецца на ўвазе не якасць, а аўтарства) на канцэрце, атрымала ўхваленне слухачоў, і аўтар знаўся. Ён ужо не аздаждзеца з крытыкай сваіх слабенкіх песень.

Побач з пераўвядзенай самааданкай мы заўважаем неабгрунтаваны прэтэнзіі кампазітараў мастацкай самадзейнасці да прафесіяналаў, як — патрабаванне змянення «ходаў у мелодыі», напісання акампанемента да прывядзенай імі на кансультацыю песні. Мы не збіраемся выступаць тут супраць апрацовак песень кампазітарамі-прафесіяналамі. Такое суаўтарства ўзбагаціць песню, паслужыць хутчэйшаму яе распаўсюджванню, асабліва калі ўважліва, што самадзейныя кампазітары, за вельмі рэдкімі выключэннямі, не ў стане пісаць акампанемента да сваіх песень. Але аўтарам неабходна больш выношваць, шафаваць свае песні ў дэталі.

Мы звярнулі асаблівую ўвагу на атамныя з'явы ў творчасці пачынаючых кампазітараў, што перашкаджаюць іх далейшаму росту.

Самадзейныя кампазітары павінны паўважліва кадры прафесіянальных кампазітараў, а для гэтага трэба вучыцца. Аднак толькі адзін М. Шумілін паступіў на прафесіянальную вучобу, тады як гг. Семяніч, Багатаў, Ларкоў і Шыдкі, даўшы сваю прынцыповую згоду на вучобу, па сутнасці не вучыцца.

Наспелы час выдання асобным зборнікам выбраных песень самадзейных кампазітараў, выкарыстання па прыкладу Гродна старонак мясцовых газет для папулярнасці іх лепшых твораў.

Прадаўжаючы традыцыю рэспубліканскіх канферэнцый самадзейных кампазітараў, рэспубліканскаму Дому народнай творчасці і Саюзу савецкіх кампазітараў БССР не трэба ні на хвілінку пакідаць без увагі народных песнятворцаў. Добра было-б пачаць практыку сістэматычнага знаёмства з песнямі найбольш здольных таварышаў.

Наш народ любіць і цэніць добрыя песні і аб гэтым павінны памятаць іх складальнікі. Для таго, каб дума аўтараў аб якасці сваіх песень не разыходзілася з думкай народа і музычнай грамадскасці, ім патрэбна наўхільна выходзіць свай мастацкі густ.

Далейшы поспех маладых кампазітараў будзе залежаць ад павышэння патрабавальнасці іх да ідэйна-мастацкай якасці, ад таго, як кампазітары будуць вучыцца не толькі музыцы, але і літаратуры, асабліва савецкую паэзію.

Шырокае азнаёмленне з новымі вершамі дапаможа зрабіць разнастайнай таматку песень. Нам патрэбны песні аб вялікіх будоўлях камунізма, аб Мінску, заорная жартоўная песня і частушкі. Народ чакае новых песень аб міры, аб знатных людзях краіны, аб нашай рэалізацыі.

У Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР Аповесць маладога празаіка

11 красавіка адбылося чарговае паседжанне бюро секцыі прозы, на якім была абмеркавана аповесць маладога празаіка М. Ваданоса «Вялікае жыццё», прысвечаная жыццю і працы лясарубаў.

У абмеркаванні аповесці прынялі ўдзел А. Кулакоўскі, М. Паслядовіч, У. Карпаў, У. Шахавец. Яны адзначылі, што аўтар зраўнаў новую для нашай літаратуры тэму і здолел цікава падыходзіць да яе вырашэння. Удачай маладога празаіка трэба лічыць такія вобразы аповесці, як начальнік лясарубка Варвыч, партгор Прохараў, брыгадзір Барыш, наміроўшчык Вагараў, у аповесці ёсць некалькі ўдала напісаных сцен, якія сведчаць аб здоль-

насці аўтара. Але галоўны герой аповесці — інструктар па ахове лесе Вера Сінічэ — аўтару не ўдаецца. Сінічэ не знаходзіць належнага месца срод рабачыкаў лясарубка, яна толькі разамрэствівае «ліквідуючыя недахопы», вучыць усіх працаваць, а сама нічога не робіць. Яе інтымныя адносіны з Барышам выписаны слаба, яны прыніжаны, у іх няма паэзіі кахання. У аповесці ёсць пасэбныя лагічныя няўзгодненні, заўважаецца разнастайнасць, моўныя непалады.

Заўвагі па аповесці зрабілі таксама І. Шамякін, І. Грамовіч і Я. Брыль. М. Ваданосаў згадзіўся з заўвагамі і абяцаў прадоўжыць працу над аповесцю.

Конкурс на лепшы нарыс і апавяданне

Рэдакцыя газеты «Чырвоная змена» сумесна з ССП Беларусі аб'явілі з 1-га мая па 1-е снежня 1952 года конкурс на лепшы нарыс і лепшае апавяданне.

На конкурс прымаюцца нарысы і апавяданні пра ўдзел нашай моладзі ў аднаўленчай працы ў пасляваенныя гады, аб камсамольцах, якія працуюць на сталінскіх новабудоўлях, аб барацьбе сельскіх камсамольцаў за высокую ўраджаі і прадуктыўнасць жыццядароддзі, аб станаўленні і развіццях аўтараў, аб працы маладых інжынераў, рабочых, тэхнікаў, аб жыцці і вучобе моладзі, аб жытвароўчай сіле савецкага патрыятызма, аб дружбе народаў, аб барацьбе моладзі за мір, аб становішчы працоўнай моладзі ў

краінах капітала, аб сабрэўнасці і інш. Лепшыя творы, дасланыя на конкурс, будуць надрукаваны ў газеце «Чырвоная змена», а потым выданыя асобным зборнікам.

Створана журы конкурсу ў складзе сакратара ЦК ЛКСМБ В. Н. Позніка, намесніка загадчыка аддзела прапаганды і агітацыі ЦК ЛКСМБ В. В. Шакунова, пісьменніка М. Калікоўска (старшыня), Т. Хадкевіча, М. Гамолькі, Б. Буряна, рэдактара газеты «Чырвоная змена» А. Асіпенкі (нам. старшыня).

Для лепшых твораў устаноўлена дзве прэміі: дзве першыя — па 1.500 рублёў, тры другія — па 1.200 рублёў і чатыры трэція — па 900 рублёў.

Анатоль ВЯЛЮГІН

Паэзія не спазняецца!

Сёння няма на зямлі такога кутка, дзе-б не ведалі аб сталінскіх новабудоўлях. Сталіград, Куйбышэў, Волга-Дон, Казах, старашытны Узбей — гэта маякі камунізма, народны край бітвы за мір, фундамент нашай моцы і ўпэўненасці. Савецкі чалавек, узброены магутнай тэхнікай, пераўтварае прыроду, будзе камунізм. Такія работы ніколі раней не вяліся на зямлі. Лінія будаўнічага фронту праходзіць праз кожны завод, палетаў, забой і дзялянку, праз сэрца кожнага грамадзяніна Савецкага Саюза.

«Калі ўсё гэта па-сапраўднаму зраўнае як рысы сапраўднага новага этана нашага руху да камунізма, то будзе відаць, што вылучэнне гэтых ялі адб'ектаў, пісьменнікі ўдзел у гэтых будоўлях — гэта не паць творчых камандзіроваў ад аднаго да двух месяцаў тэрмінам. Гэта — нешта больш глыбокае, галоўнае ў творчасці кожнага пісьменніка, штосці такога, ад чаго будзе, шчыра кажучы, залежаць лёс нашай літаратуры ў блэйшыя гады», — так вызначылі сённяшнія нашы задчы Аляксей Суркоў у сваім выступленні на сходзе маскоўскіх пісьменнікаў.

У Беларусі аб новабудоўлях напісалі вершы Максім Танк, Пімен Панчанка, Максім Лужанін, Кастусь Кірэнка, Аляксей Зарыцкі, Антон Валевіч, Міхась Калачанскі, Анатоль Астрэйка. Вершы Аляксандра Яшына былі першымі застаўкамі. Хоць яго дыкма мае загані, усё-ж ёсць там вершы, якія засталіся ў наміці чытача, засталіся, напэўна, таму, што Яшын пісаў не толькі аб будоўлях і партальных кранах, але і здолел заглянуць у душу простага і сціплага савецкага чалавека, які працуе на будаўніцтве. Жывуць у нашай пачаці і сям'я мязуроў Бурмыных з верша «Кватэрае пытанне», і сарамлівая вясня ўчотчыца, што ў люты мароз выдзі падкіс сям'янага на банкет каменна, і хлопчыкі-ражеснікі з верша «Цяляра», якім «сама краіна ўручыла на будаўніцтве народ». Праграмны твор цыкла — «Першыя вершы». На Жыгулях пастаўлена першая палатка. Далейка ўзле Волга гушкае маленькі кацёр. Насля рабаты ў недабудаваным барак малады дзяцёр з хваляваннем піша на чарчэжнай паперы свой першы верш.

Нячого пусть не было покуда, Не вставала стройка, как живая, Явью вдохновенной, а не чудом, С первых дней к поэзии взывая.

Найбольш буйнымі творамі ў паэзіі, прысвечанай новабудоўлям, пакуль што застаюцца паэма беларускага паэта Сяргея Дзяргя «Песня пра Туркменскі канал» і паэма Леаніда Ліхадзева «Водоскателі», змешчаныя ў восьмай кнізе альманаха «Год трыццаці чварцятраці». Паэма Сяргея Дзяргя — першы ў Беларусі вольнак на вялікую і адказную тэму. «Песню пра Туркменскі канал» у рэспубліканскім друку адны хвалілі за дасканаласць верша, другія, наадварот, гамілі за архаічнасць верша. На маю думку, гэты твор можна ацаніць, як паказальны для нашай літэратуры года, не толькі таму, што «Песня пра Туркменскі канал» — адна з чатырох нашых ле-

татнаш паэм — прысвечана самай надобнай тэме; паэма Дзяргя сведчыць пра актыўнасць нашай паэзіі і пра значны творчы рост паэты маладзшага пакалення. Сяргей Дзяргя, узяўшыся за адказную тэму, у меру сваіх сіл вырашае яе, дасягае дасканаласці верша, па-маякоўскаму будуючы строфы:

Не, нам працьніць не цяжка іх, Кароткіх колкіх год — Пакуты ў гах фісташкавых Даспее першы плод.

І ўстануць, пладаносныя На сонечным буі, Ад плоду рады прасячы, Лімонныя гаі.

Бо забурліць і ўспеніцца У пясках рака Аму, І слава і назва зменіцца Пустэльні Кара-Кум.

Вада ідзе, Туркменія, У твой зямлітэй край, Жывенная, адменная, — Прымай яе, прымай!

У паэме Леаніда Ліхадзева «Водоскателі» таксама апавядаецца аб вялікіх работах у Кара-Кумам. Аўтар — сведка гэтых работ. У яго арыгінальным падыход да вырашэння тэмы, багата трапных дэталей, вобразнаў, але паэма паэма не можа задаволіць чытача: яна занадта фрагментарная.

Азначваючы недахопы двух паэм, трэба ў першую чаргу заўважыць, што аўтары іх яшчэ не стварылі вобраза будаўніцка, мадэрнай мала добрых слоў знайшлі яны, каб паказаць чалавека, яго пачуцці, жывіць, а савецкі чалавек — гаспадар свайго лесе і прыроды — якраз і з'яўляецца носьбітам той велічы, якой захапляемся мы.

Зноў прыгадваецца выступленне Суркова: «Дэла таго, каб зраўнаць і адчуць усё гэта, мастаку мала прыбліжных вестуў, мала ўзв'яць і наўважыць лічы — мастаку трэба ўсё гэта ўбачыць і адчуць, прычым убачыць «шчыльна», глыбока, і зразумець усё гэта трэба праз чалавека, паўтараю, праз чалавека!.. Расказаць-жа, колькі гунту вымае за змену шагаючых экскаватар, колькі зямлоса вычыгвае зямлі, колькі аставак эканоміцы чалавечка-працадзён, можна і прагледзецьшы звычайную газетна-часопісную інфармацыю...».

Чытаючы добрыя вершы «Дружба», «Геолаг», «Маякі» Кастуся Кірэнка, «Святлана» Максіма Лужаніна, сустракаемца з чалавечым, нашым чалавечым, сціпым і на рабоце і ў час застольнай бяседы; у гэтых вершах паказаны не будаўнічы поагул, а твай найлепшыя панчэцкі і сябра, якога ты ведаеш здаўна, з якім жывеш аднымі думкамі.

Асобна трэба спыніцца на вершах Максіма Танка і Пімена Панчанкі. Паэты былі сведкамі грандыёзных работ у Куйбышэў і Сталіградзе, таму ад іх мы павінны патрабаваць твораў дасканалых. І сапраўды, такія вершы Панчанкі, як «Варбоўшчык», «У Комсамольску - на - Волзе», «Пачатак», можна залічыць у актыўнай нашай паэзіі. У «Пачатку» паэт дасягае вялікага абдугуннення, гаворачы аб вытокаў працоўнага подзвіга, які сёння здзіўляе свет. Калі ён пачаўся, гэты подзвіг? Калі пачалі капаць катавалы? Не. Калі быў дэзерны план найлепшым інжынерам? Не.

Ці мо' пачаткам гэтай працы Лыньчы той бессмертны год, Калі стаялі сталінградцы Насмерць іх дымных волжскіх вод? Раней. Калі ў Магнітны домны Агнём изгасным загулі. Раней. Раней. Калі у Доне Калеты бітыя пшлы.

Добрыя вершы з Волгі прывёз Максім Танк. Гэта «Сталіград», «У сталінградскім музеі», «Партрэт правальдэра». Але твораў, непасрэдна прысвечаных будаўніцтву на Волзе, у паэты мала, і трэба шчыра сказаць, яны не ўдаюцца паэту. Верш «Волжскі бакеншыч» зроблены па трафарэту; верш «На Волзе» занадта літаратурны, напісаны памерам аднаіменнага накрэўскага твора («Дзяцітва Валежнікава»). Рытмічная пачынь так за-паланіла аўтара, што ў ёй губляецца гонас сучаснага паэта, нягледзячы на тое, што паэт гаворыць аб будаўніцтве гідрастанцыі. Вядома, такія вершы не характэрны для Максіма Танка, бо паэт заўсёды знаходзіць дакладныя, усхваляваныя словы, каб уславіць будаўніцтва. Вось яго хораша гаворыць Максім Танк аб нашай магутнай тэхніцы:

І мне карціць, як кожнаму а мінчану, Вяртаючыся з працы, палысіці, Паціснучь рукі працаватым кранам, Магутным экскаватарам, старанна Зялёным скверам памагчы расці.

Некаторыя-ж нашы пісьменнікі, пішучы, напрыклад, аб жалудуах і пштыцах, заўсёды знаходзяць малаўвучныя свежыя вобразы, але калі яны пачынаюць апавядаць аб сённяшнім тэхніцы (скажам, аб экскаватары ці бульдозеры), ім бракуе майстарства, малаўвучных сродкаў, і твор чамусьці робіцца сумным, чыгуна-чыжкім.

НАША БУДУЧЫНЯ

ЛЁС ВЕРСАЛЯ

Ул. ШАХРАЙ, рэжысёр тэатра оперы і балета

Маладая спявачка

У трупы Беларускага тэатра оперы і балета ў гэтым сезоне была прынята маладая спявачка Ліда Галушкіна...

Л. АЛЕКСАНДРОўСКАЯ, народная артыстка СССР, лаўрэат Сталінскай прэміі

кую карысць і што гэтая праца цалкам апраўдае сябе.

Творчай моладзі неабходна забяспечыць умовы для развіцця і ўдасканалення майстэрства. А ў гэтай справе пачасную ролю абавязаны адыграць старэйшыя таварышы...

Народны мастак БССР С. Нікалаеў падрыхтаваў трох здольных мастакоў — М. Біліча, І. Пешкура, В. Кульванюскага...

Спявачкі Т. Ніжнікава, Л. Галушкіна, Н. Давінянінава, Р. Кіндэль толькі ў гэтым годзе прымалі ў нашыя калектывы. Кіраўніцтва тэатра не памылілася, даручыўшы ім адказныя ролі...

Тэатр оперы і балета ўключыў у агляд сваяго спевакоў-вакалістаў, трох мастакоў, аднаго дырыжора і дваццаць тры артысты балета.

Зараз на творчых нарадах у тэатры праходзяць гутаркі з удзельнікамі агляду, у якіх усебакова адзначаюцца іх ўдачы і недахопы.

Адазнанаць за сваю працу, высокую патрабавальнасць да

себе, да сваёй творчасці, імкненне ўдасканаліць сваё майстэрства і рухацца наперад — вось чым павінна кіравацца оперная моладзь.

Вельмі парадавала нас моладзь балета. Мы пераканаліся ў тым, што ў гэтым калектыве ёсць вельмі многа здольных і ўдольных артыстаў.

У атмасферы любові і дружбы, таварыскай, справядлівай крытыкі і самакрытыкі могуць расці таленты, — гаварыў К. С. Станіслаўскі.

Адаказная роля ў выхаванні моладзі ім адказны нашым партыйным і камсамоўскім арганізацыям, якія заклікаюць іх да вышэйшай культуры і вышэйшай культуры і мастацкім росце.

Клопаты аб далейшым развіцці і росквіце савецкага мастацтва, аб павышэнні яго ролі ў камуністычным выхаванні працоўных — гэта разам з тым і клопаты аб юных талентах.

Артыстка Л. Галушкіна ў партыі Паліны («Пікавая дама»)

Моладзь у спектаклі „Апошнія“

С. БІРЫЛА, заслужаны артыст БССР.

работу над роллю Веры, імкнучыся арганічна ўвайсці ў стройны ансамбль спектакля.

У ролі Аляксандра выступіў Т. Кін-Камінскі, які скончыў у 1948 годзе студыю пры тэатры імя Янкі Купалы.

Роллю Любы выконвала артыстка М. Громава, якая ў мінулым годзе скончыла Беларускае тэатральнае інстытут.

пакалечана фізічна, але маральна моцна свай частотай і яснасцю думкі, свай разуменнем таго, што адбываецца навакол.

У ролі Аляксандра выступіў Т. Кін-Камінскі, які скончыў у 1948 годзе студыю пры тэатры імя Янкі Купалы.

Роллю Любы выконвае В. Кудрэвіч. Артыст сціплымі фарбамі, без істэрычнасці малое кволага, надоманага юнака Пятра.

К. Сенкевіч выконвае ў гэтым спектаклі ролю Якарава. Артысту ўласцівы мяккасць, лірычны гумар, тонкая іронія, у той час як у вобразе Якарава трыба падкрэсліць прагнасць, грубасць, халодны разлік і цинічны адносіны да жанчыны.

Тое, што зроблена моладдзю ў спектаклі «Апошнія», — сведчанне яе багатых магчымасцей.

Артыстка М. Громава ў ролі Любы («Апошнія»)

Абвалілася адна са сцен палаца Вількі Трыянон, і Францыя ўспомніла аб Версале. Газеты застраваілі трывожнымі загаловамі: «Вядомым палацам пагражае пагібель!».

Аказваецца, версальскія палацы не рамантаваліся 110 год. Сады, створаныя геніяльным Ленотрам, зарастаюць і ператвараюцца ў непраходныя гущары.

На думку аўтарытэтных экспертаў, рамонт Версала — гэтага выдатнага помніка французскага нацыянальнага мастацтва — павінен каштаваць не менш 6 мільярдаў франкаў.

Адна з жаночых газет заклікала жанчын ахвяраваць каштоўнасці. Нейкі каталіцкі поп пранававаў правесці спецыяльныя малюбы са зборам сродкаў на рамонт помнікаў Версала.

Не на жарт разгубіўшыся, дзяржаўны дэпартамент мастацтва пранававаў і свой праект. У Францыі звыш 50 тысяч мастакоў, а яшчэ больш калекцыянераў і гандляроў карцінамі.

Гэты праект прастаўнікоў дзяржаўнай установы выклікаў пратэст прагрэсіўнай грамадскасці.

Прагрэсіўны друк зрабіў свае падлікі, з якіх відаць, што ваенныя расходы Францыі на працягу трох дзесяцігоддзяў складалі суму, патрэбную для выратавання Версала.

У гэтым фельетаніст газеты «Се суар» рэкамендуе ўраду на якія-небудзь тры дні адмовіцца ад вайны ў В'етнаме, ад карных экспедыцый у Тунісе, ад удзелу ў карэйскай авантуры.

«Для насельніцтва, — гаворыць ён, —

гэта будзе куды лягчэй і прыемней, чым не курыць цэлы месяц. А калі будзе адноўлены Версаль, высветліцца, што без вайны лягчэй жыць».

Але французскаму ўраду цяжка адмовіцца ад вайны, чым народу Францыі ад курання. Пакуль што сродкаў няма, і выдатны помнік французскага мастацтва разбураецца.

У адной з газет прамільгнула шаведманне, што група французскіх мастакоў «асмеілася» зварэнню за дапамогай да амерыканскіх гаспадароў Францыі.

Часопіс «Шо де франс», аднак, расказаў аб адным з фактаў амерыканскай «дашмогаі» ў адноўленні помнікаў мастацтва. Замак Ла Буэз, які і многія іншыя правінцыяльныя замкі, таксама разбураюцца.

Надаўна французскія газеты загаварылі яшчэ аб адным замку — замку Наган.

Гэта невялікі і сціплы правінцыяльны замак, які належаў некалі вядомай пісьменніцы Жорж Занд.

Не на жарт разгубіўшыся, дзяржаўны дэпартамент мастацтва пранававаў і свой праект.

Гэты праект прастаўнікоў дзяржаўнай установы выклікаў пратэст прагрэсіўнай грамадскасці.

У сувязі з растаўрачай замка Жорж Занд энці загаварылі аб Версале. Што будзе з ім, як захаваць палацы і сады гэтага горада — выдатнага помніка французскага нацыянальнага мастацтва.

Пытанне гэтае не вырашана. Французскім паслугам амерыканскіх імперыялістаў не да Версала.

І. БАРЫСАЎ.

Летнія гастролі беларускіх тэатраў

Камітэт па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР распараваў план летніх гастрольў тэатраў рэспублікі.

Згодна гэтага плана, 19 красавіка ў Бабруйску спектаклем «Рэвізор» пачынае свае выступленні Пінскі абласны драматычны тэатр імя Янкі Купалы.

У час гастрольў у тэатры адбудзецца вечар беларускіх класічных камедый. Будзьце паказаны «Пінская шляхта» Дуніна-Марцінкевіча і «Паўлінка» Янкі Купалы (рэжысёр — заслужаны артыст БССР В. Панехін).

На працягу красавіка — мая тэатр пакажа свае спектаклі ў Бабруйску і раёнах

вобласці, а з першага чэрвеня пачнуцца яго гастролі ў Мінску.

Тэатр таксама запрошаны на Украіну, дзе ён будзе выступаць у чэрвені і ліпені.

Дзяржаўны драматычны тэатр імя ЛКСМБ 15 мая выязджае з Брэста на працяглае гастролі ў Віцебск і Гомель. У лістападзе калектыв пакажа свае лепшыя спектаклі ў Мінску.

У чэрвені ў Мінск прыедзе Гродзенскі абласны драматычны тэатр.

У час выступленняў абласных тэатраў у Мінску будуць наладжаны сустрэчы артыстаў і рэжысёраў гэтых тэатраў з майстрамі мастацтва сталіцы.

Паэзія не спазняецца!

(Зананчанне).

Нася паездкі на Волга-Дон каля трыццаці першаў надрукаваў у газетах і часопісах Анатоль Астрэйка.

Сярод новых удамх твораў Анатоля Астрэйкі хочацца адзначыць верш «Школа на трасе».

У вершы «На беразе мора» вельмі мізэрна выглядаюць тыя пераўтварэнні, якія зрабіла ў стале новае будаўніцтва:

Каля пасёлка — вадаём, Аплецены лазой, Б'е белы селезень крылом Па хвалі вадынай.

Не будзем спыняцца на «хвалі вадынай», бо далей, дзе паэт дае больш велічынную карціну, трапляюцца радкі зусім безгустоўныя:

А за пасёлка вокам кін — Нібыта карабі, Сюдзі, у стэп, марскую сіню На мачтах прывялі.

І стэп падобны стаў на мол, Ажыў глухі прастор...

Якая недарэчнасць! У стэпе, які відаць, з'явілася мора, аўтар-жа, мусіць, падбірава-

чы рыфму да слова «навакол», якое сустракаем далей, піша: «і стэп падобны стаў на мол».

У верхах «Будаўнікам» і «Зубры ў Цымалянцы» Астрэйка карыстаецца трафарэтнымі вонкавымі дэталімі, якія не выклікаюць сутнасць паэтычнай задчы.

Тут занадта многа таварства аб «зубрах на радыятарах», яны заслалі сабою ў верхніх верхах нашых слаўных аўтавадоў і велічынну карціну Волга-Дона.

Некаторыя нашы паэты, які і празвікі, вырашаючы найвялікшую тэму дня, часта падыходзяць да яе не з той меркай, не заўважаючы маштабнасці падзей, мала пішуць аб пачуццях і думках саміх будаўнікоў.

Некаторыя нашы паэты, які і празвікі, вырашаючы найвялікшую тэму дня, часта падыходзяць да яе не з той меркай, не заўважаючы маштабнасці падзей, мала пішуць аб пачуццях і думках саміх будаўнікоў.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

Мы ўжо таварылі, што амаль кожны з нашых паэтаў напісаў вершы пра будаўніцтва Куйбышскай, Сталінградскай, Кахоўскай гідрэлектрастанцый.

Кожны твор пра будаўніцтва камунізма павінен быць выдатным і наватарскім, вартым пісьменніка і чытача камуністычнага грамадства.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.

«Чытаў я ваму брашурку... «Пустыняй», здаецца, называецца, — доваці нехайна заўважыў суб'ектнік, назваўшы аповесць брашуркай, які мне тады здалася, толькі з той прычыны, што зняважліва ставіўся да нашай літаратуры.